

**Posudek vedoucího na bakalářskou práci „Postoje studentů středních škol k homosexualitě“
(Daniela Procházková, 2013)**

vypracoval: Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček

Bakalářská práce Daniely Procházkové se věnuje tématu postojů k homosexualitě a homosexuálům u adolescentů v kontextu jejich rodinného prostředí. V teoretické části diskutuje problematiku postojů s užším zaměřením na předsudky a stereotypy. Na základě přehled vybraných zahraničních výzkumů identifikuje některé výrazné faktory ovlivňující negativní postoje k homosexualitě – kromě genderu se v rámci rodiny jedná také o dosažené vzdělání či o náboženskou víru. Na základě této diskuze formuluje autorka hypotézy zaměřené na testování významu některých z těchto faktorů u českých adolescentů. Empirická analýza je založena na datech z vlastního dotazníkového šetření, které proběhlo v 6 třídách na dvou středních školách v Čáslavi. V analýze je ověřen význam diskutovaných faktorů, přičemž autorka potvrzuje vyšší toleranci žen k homosexualitě a více negativní postoje u nábožensky věřících respondentů. Naopak vliv vzdělanostního prostředí rodiny ani odlišnost postojů k mužské a ženské homosexualitě se nepotvrdil.

Předložená bakalářská práce představuje jasně zacílený a sevřený text, který adekvátně bakalářskému stupni studia řeší zvolenou výzkumnou otázku za pomoci dobře zvolené metodologie. Autorka se opírá o relevantní literaturu, formuluje smysluplné, byť do určité míry základní, hypotézy a snaží se je systematicky řešit. Musím konstatovat, že byť autorka konzultovala řešení práce méně intenzivně, než by bylo podle mého názoru vhodné, podařilo se jí do finální verze zapracovat velkou část připomínek, které jsem k pracovní verzi měl. Proto považuji především teoretickou část za relativně zdařilou a oceňuji to, že se autorce podařilo zaměřit se jednoznačně na zvolené téma a formulovat výzkumnou otázku, která je relevantní vzhledem k předcházející teoretické diskuzi. Podstatnější výtky ale mám především k samotné analýze, která je sice při porovnání s jinými obhajovanými pracemi poměrně zdařilá, ale objevuje se zde i řada nedostatků.

- 1) Autorka říká, že při účelové volbě výzkumného vzorku se snažila postupovat tak, aby respondenti nepředstavovali homogenní skupinu (str. 31). Míra homogenity ale vždy záleží na tom, jaká kritéria (proměnné) jsou sledována. Která to byla v tomto případě?
- 2) Větší pozornost měla být věnována konstrukci škály měřící postoje k homosexualitě. Autorka pouze konstatuje způsob její konstrukce, ale chybí zde jakékoliv posouzení její reliability, stejně jako by neměla být opomenuta základní explorační analýza této nově zkonstruované proměnné (např. včetně ověření předpokladu normálního rozdělení, i proto, že v další části používá výhradně parametrické statistické testy). Důvodem je především to, že zkonstruovaná škála je klíčová proměnná, která tvoří páteř celé další analýzy. Při hlubším zamyšlení nad smyslem škály by tak autorka mohla dojít i k tomu, že by možná mělo smysl většinu otázek zmiňovaných v doplňkových analýzách (kap. 8.6) zahrnout přímo do samotné škály (názor na registrované partnerství, adopci, atp.).
- 3) Srovnání postojů k mužské a ženské homosexualitě je zajímavé, ale chybně provedené. Autorka měla zohlednit, že zatímco škála postojů k mužské homosexualitě je tvořena deseti

položkami, v případě ženské homosexuality je to pouze devět položek. Součet u ženské škály tedy bude logicky nižší i při stejně tolerantních postojích. Lze tedy odhadovat, že při správném výpočtu by postoje k mužské a ženské homosexualitě mohly být v souladu s formulovanou hypotézou. Autorka by také měla zjištěné rozdíly ověřit statistickým testem a to i v případě, že se jí „od pohledu“ zdá, že hodnoty jsou stejné. Pro porovnání tolerance mužské a ženské homosexuality by pak měl být použit párový test.

- 4) Na rozdíl od první hypotézy, která je v analýze řešena vzorově, tak u dalších hypotéz autorka z neznámých důvodů volí méně vhodné způsoby řešení a (především) prezentace výsledků. Od str. 37 tak čtenáři například chybí aktuální hodnoty průměrů, přičemž prezentovány jsou pouze výsledné p-hodnoty statistických testů. Věcné údaje jsou pak uvedeny buď v příloze, nebo vůbec.
- 5) Posouzení vlivu vzdělání by bylo přesvědčivější, pokud by autorka nepoužila silně reduktivní korelační koeficient, ale např. by rozdělila soubor do dvou skupin (např. s vysokoškolsky vzdělaným rodičem a bez), u kterých by porovnála průměrné hodnoty. Vzdělanostní klima rodiny jako součet vzdělání otce a matky nepovažuji za adekvátní postup.
- 6) Poslední bod nepředstavuje výtku ale spíše otázku do diskuze: Přestože se autorce nepodařilo prokázat vliv vzdělanostního klimatu rodiny na postoje k homosexualitě, konstatuje, že v jiných výzkumech se jedná o poměrně běžný jev. Vysvětluje ho (spolu s jinými badateli) růstem informovanosti u vzdělanějších skupin populace. Lze ale spojit míru předsudečného uvažování s informovaností? Např. Merton v jednom ze svých klasických textů říká, že osvěta a vzdělání v tomto mnoho nezmuže (a bylo by možné k tomu najít řadu příkladů). Jaký má na to autorka názor?

Přes uvedené výtky považuji bakalářskou práci za poměrně zdařilou. Alespoň při ověřování první hypotézy autorka přesvědčivě ukázala, že si osvojila základní postupy kvantitativní analýzy. Je proto škoda, že, nejspíše z nedostatku času, empirická část celkový dojem zhoršuje.

Bakalářskou práci rozhodně doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou „velmi dobře“.